

Република Србија
Виши суд у Београду

**ПРЕДЛОГ ВИШЕГ СУДА У БЕОГРАДУ ЗА
ДОПУНУ РАДНОГ ТЕКСТА НАЦИОНАЛНЕ
СТРАТЕГИЈЕ РЕФОРМЕ ПРАВОСУЂА
ЗА ПЕРИОД 2019-2024. године**

Београд, 8. април 2019. године

ПРЕДЛОГ

за допуно радног текста

Националне стратегије реформе правосуђа за период 2019–2024. године у циљу смањења ванредне оптерећености рада Вишег суда у Београду и једнаке доступности правде грађанима Републике Србије

Као члан радне групе за припрему радног текста Националне стратегије реформе правосуђа за период 2019–2024. године, основане решењем Министарства правде Републике Србије број: 119-01-23/2019-06, којом је предвиђен наставак реформских активности прецизираних претходном стратегијом за период 2013–2018. године, у циљу очувања владавине права и повећања правне сигурности у систем правосуђа, а самим тим и поверења грађана у независне, непристрасне, одговорне, стручне и ефикасне правосудне институције, ради даље ефикасности у раду Вишег суда у Београду, као и других судова у Републици Србији, указао бих на податке и дао предлоге који могу бити од утицаја на израду коначног текста нове Националне стратегије реформе правосуђа за период 2019–2024. године.

У својству председника Вишег суда у Београду континуирано анализирам статистичке извештаје о раду суда у циљу праћења оптерећености суда, те пратим кретање броја предмета на дневном, месечном и годишњем нивоу. На основу извршене анализе утврдио сам да је основни проблем са којим се овај суд суочава хронично недовољан број судија који поступају у Вишем суду у Београду од самог оснивања, као и несразмерно, односно вишеструко веће радно оптерећење судија грађанских одељења Вишег суда у Београду, у односу на судије осталих виших судова у Републици Србији.

Надлежност Вишег суда у Београду

Виши суд у Београду је највећи суд овог ранга у Републици Србији и има **једанаест одељења** од којих грађанско и кривично одељење функционишу као првостепено и другостепено. Његова специфичност се огледа у надлежности која је утврђена Законом о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, тероризма и корупције („Сл. гласник РС“, број 94/16 и 87/18). Тим Законом је у Вишем суду у Београду образовано Посебно одељење за организовани криминал, формирано за територију целе Републике Србије и Посебно одељење за сузбијање корупције, формирано за београдску апелацију. Законом о организацији и надлежности државних органа у поступку за ратне злочине формирано је Одељење за ратне злочине, такође за територију целе Републике Србије.

Одредбама члана 4 став 2 и 3 Закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштва, који се примењује од 1. јануара 2014. године, прописано је да је Виши суд у Београду надлежан да у првом степену одлучује о забрани растурања штампе и ширења информација у средствима јавног информисања, да суди у споровима о објављивању исправке информације и одговора на информацију због повреде забране говора мржње, заштите права на приватан живот, односно права на лични запис, пропуштања објављивања информације и накнади штете у вези са објављивањем информације за територију Републике Србије, као и за спорове о ауторским и сродним правима и заштити и употреби проналазака, индустријског дизајна, модела, узорака, жигова, ознака географског порекла, топографије интегрисаних кола, односно топографије полупроводничких производа и оплемењивача биљних сорти за територију Републике Србије. Ова проширена надлежност за одређене материје само једног суда, односно Вишег суда у Београду, за целу територију Републике

Србије додатно утиче на преоптерећеност Првостепеног грађанског одељења Вишег суда у Београду.

Надаље, најважнији системски закон за судије грађанског одељења – Закон о парничном поступку, који је ступио на снагу 1. фебруара 2012. године, измењен је 2014. године. На тај начин је промењен новчани износ предмета спора. Он дозвољава могућност изјављивања ревизије, односно предвиђено је да је ревизија дозвољена у свим поступцима у којима вредност спора побијаног дела прелази противвредност од 40.000 евра, за разлику од ранијег износа од 100.000 евра, што је довело до повећаног прилива предмета од 2014. године у Првостепеном грађанском одељењу Вишег суда у Београду, а тиме и до оптерећења судија које поступају у истом (с обзиром на то да Виши суд у првом степену суди у грађанскоправним споровима кад вредност предмета спора омогућује изјављивање ревизије, а имајући у виду и одредбе члана 31 став 1 Закона о парничном поступку и општепознату чињеницу високе тржишне вредности непокретности у Београду). Такође, у јуну 2015. године почела је примена Закона о заштити узбуњивача (Службени гласник РС, бр. 128/14), а од априла 2016. године судије првостепеног грађанског одељења одлучују и о приговорима против одлуке о одређивању привремене мере сходно члану 104 став 4 Закона о јавном информисању и медијима („Службени гласник РС“, бр. 83/2014, 58/2015 и 12/2016 – ауторово тумачење), о којима је до тада одлучивао Апелациони суд у Београду.

Посебно истичем да судије Другостепеног грађанског одељења Вишег суда у Београду поступају и у предметима рехабилитације којих је на почетку 2014. године било 910 предмета. До краја године је примљено укупно 623 нова предмета, тако да их је укупно у раду током 2014. године било 1533. На почетку 2015. године било је 1063 предмета, до краја године је примљено укупно 286 предмета, тако да је укупно у раду током 2015. године било 1349 предмета. Почетком 2016. године било је 723 предмета, до краја године примљено је 427 предмета, тако да их је у раду било 1150. У 2017. години на почетку је било 756 предмета, до краја године примљено је 114 предмета, тако да је у раду било 580 предмета. На почетку 2018. године остала су нерешена 482 предмета. До 31. децембра 2018. године је примљено 98 предмета, тако да је у раду било 580 предмета. На почетку 2019. године имали смо 314 предмета.

Поред наведеног, судије Другостепеног грађанског одељења Вишег суда у Београду од маја 2014. године, а сходно изменама Закона о уређењу судова („Службени гласник РС“, број 101/2013), поступају и по захтевима за суђење у разумном року у грађанским предметима основних судова са подручја овог суда. Њих је током 2014. године у Виши суд у Београду примљено 418, од којих су, и поред велике оптерећености судија, решена 152 захтева. У 2015. години је примљено укупно 1197 и решено 804 захтева, док је у 2016. години примљено укупно 448 и решено је укупно 987 захтева.

На основу члана 7 став 2 и члана 16 став 4 Закона о заштити права на суђење у разумном року („Службени гласник РС“, број 40 од 7.5.2015. године) који је ступио на снагу 1. јануара 2016. године, а у складу са Годишњим распоредом послова за 2016, 2017, 2018. и 2019. годину, у Вишем суду у Београду за вођење поступка по приговору ради убрзања поступка странака и одлучивање о приговорима, као и за вођење поступка и одлучивање по жалбама у предметима који се односе на грађанску материју Вишег суда у Београду и основних судова са подручја Вишег суда у Београду, одређене су судије другостепеног грађанског одељења, а наведених предмета је у 2016. години било укупно 253, од којих је решено 199. У 2017. години наведених предмета било је укупно 973, а решено 749 предмета, док је у 2018. години било у раду 1227 предмета, примљено је 1010, а решен је 931 предмет.

Такође, од јануара 2015. године судије другостепеног грађанског одељења сходно Закону о изменама и допунама Закона о јавном бележничтву („Службени гласник РС“, бр. 31/2011, 85/2012, 19/2013, 55/2014 - др. закон, 93/2014 - др. закон и 121/2014, 6/2015 и

106/2015) одлучују о жалбама против решења суда којим се одбија приговор странке изјављен против решења јавног бележника. Новим Законом о извршењу и обезбеђењу, који је ступио на снагу 1.7.2016. године, поново је уведена надлежност другостепеног суда за одлуке о жалбама против решења донетих у поступку извршења, чиме су додатно оптерећене судије Другостепеног грађанског одељења Вишег суда у Београду (с обзиром на то да је према члану 79 Закона о извршењу и обезбеђењу предвиђено да другостепени суд одлучује о жалби у року од 15 дана, а одлуку о истој отправља у року од 3 радна дана од дана доношења). Код таквог поступања у 2017. години примљено је укупно 3863 наведена предмета, а решено 3758 предмета, док је у 2018. години примљено 4734 предмета, а решено 4714 предмета.

Имајући у виду наведене податке, у протеклом периоду сам се више од 30 пута обраћао Високом савету судства предлогом за повећање броја судија, Министарству правде, и Влади Републике Србије за повећање броја државних службеника и намештеника, и то дописима: Су I-1 166/16 од 8.12.2016. године, Су I-33/17 од 10.3.2017. године, Су I-161/17 од 26.4.2017. године, Су I-1-109/17 од 27.6.2017. године, Су I-1-109/17 од 14.7.2017. године, Су I-1-144/17 од 21.8.2017. године, Су I-33/17 од 8.9.2017. године, Су I-1 147/2017 од 19.9.2017. године, Су I-161/17 од 23.10.2017. године, Су I-1 42/17 од 4.10.2017. године, Су I-1 147/2017 од 11.10.2017. године, Су I-1 164/2017 од 17.10.2017. године, Су I-1 195/17 од 30.11.2017. године, Су I-1 214/17 од 26.12.2017.године, Су I-1 22/18 од 1.2.2018. године, Су I-1-23/18 од 6.2.2018. године, Су I-1 152/18 од 30.3.2018. године, Су I-1 152/18 од 10.4.2018. године, Су I-42/17 од 6.4.2018. године, Су I-1 53/18 од 20.4.2018. године, Су I-1 63/18 од 20.4.2018. године, Су I-1 64/18 од 20.4.2018. године, Су I-18/19 од 16.5.2018. године, Су I-1 105/18 од 30.5.2018. године, Су I-1 109/18 од 1.6.2018. године, Су I-130/18 од 4.7.2018. године, Су I-1 137/18 од 16.7.2018. године, Су I-138/18 од 17.7.2018. године, Су I-175/18 од 20.9.2018. године, Су I-1 177/18 од 25.9.2018. године, Су I-1 152/18 од 5.10.2018. године, Су I-1 53/18 од 30.10.2018. године, Су I-1 64/18 од 1.11.2018. године, Су I-1 200/2018 од 13.11.2018. године, Су I-1 28/18 од 12.2.2018. године и Су I-1 20/18 од 31.1.2019. године.

Последњим обраћањем Високом савету судства Су I-1 201/2018 од 14.11.2018. године указано је на то, на основу статистичких података¹ из 2016, 2017. и 2018. године, а нарочито упоредном анализом података, да је у Вишем суду у Београду дошло до **драстичног увећања прилива предмета**, нарочито у првостепеном и другостепеном грађанском одељењу. Према наведеном, потребан је већи број судија како би се обезбедио правилан и благовремен рад суда који подразумева доношење квалитетних одлука у разумном року.

Наиме, у 2018. години ванредно је повећан број предмета у раду Вишег суда у Београду, као и број примљених предмета у односу на 2016. и 2017. годину.

Виши суд у Београду – сва одељења			
Период	1. 1. 2016–31.12. 2016.	1. 1. 2017–31.12. 2017.	1. 1. 2018–31.12. 2018.
Укупан број предмета у раду	53.460	68.570	<u>120.712</u>
Укупан број примљених предмета	32.319	46.624	91.268
Укупан број решених предмета	31.515	39.126	78.989

¹ Приликом приказа свих статистичких података није узет у обзир број предмета у којима су судије поступале по међународним замолницама.

Сходно подацима из табеле број предмета у току 2018. године већи је за **125,80%** у односу на исти период 2016. године, а **76,04%** већи у односу на исти период 2017. године, док је број примљених предмета за **182,40%** повећан у односу на 2016. годину, а за **95,75%** у односу на 2017. годину.

Драстичне разлике у броју примљених предмета нарочито су изражене у грађанској материји, па је тако у 2018. години повећан број примљених тужби првостепеног грађанског одељења, као што се може видети у табели:

Виши суд у Београду – Првостепено грађанско одељење			
Период	1. 1. 2016–31.12. 2016.	1. 1. 2017–31.12. 2017.	1. 1. 2018–31. 12. 2018.
Укупан број примљених предмета	4.193	11.199	22.877
Укупан број предмета у раду	8.773	16.147	34.516
Укупан број решених предмета	3.825	4.508	20.545

Сходно подацима из табеле у 2018. години у односу на 2016. годину примљено је **445,60%** више тужби, док је у односу на 2017. годину примљено **104,28%** више тужби.

У другостепеној грађанској материји такође је континуирано повећаван прилив нових предмета.

Виши суд у Београду – Другостепено грађанско одељење			
Период	1. 1. 2016–31. 12. 2016.	1. 1. 2017–31. 12. 2017.	1. 1. 2018–31. 12. 2018.
Укупан број примљених предмета	14.617	21.471	28.506
Укупан број предмета у раду	27.904	35.309	43.307
Укупан број решених предмета	14.067	20.486	18.847

Сходно подацима из табеле може се закључити да је у 2018. години, а у односу на 2016. годину примљено **95,02%** више предмета, док је у односу на 2017. годину примљено **32,77%** више предмета.

У Посебном одељењу за организовани криминал и у Одељењу за ратне злочине Вишег суда у Београду у току 2018. године драстично је увећан прилив захтева за издавање уверења.

Виши суд у Београду – Посебно одељење за организовани криминал и Одељење за ратне злочине			
Период	1. 1. 2016– 31.12. 2016.	1. 1. 2017–31. 12. 2017.	1. 1. 2018–31. 12. 2018.
Укупан број примљених уверења	6.989	6.951	28.040

Сходно подацима из табеле може се закључити да је у 2018. години у односу на 2016. годину примљено 301,20% више захтева за издавање уверења, док је у односу на 2017. годину примљено 303,40% више захтева.

У току првог тромесечја у 2019. години **(59 радних дана)** у Посебном одељењу за организован криминал и у Одељењу за ратне злочине примљено је укупно **28.553** уверења, што је у просеку **484** уверења дневно.

Поред наведеног, у Посебном одељењу за сузбијање корупције у периоду од 1.3.2018. до 31.12.2018. године је примљено укупно 1.880 захтева за издавање уверења, док је у 2019. години до 29.марта, односно за прва три месеца у 2019.години, примљено **1.894** захтева – закључује се да постоји тенденција раста захтева за издавање ових уверења.

Упоредни статистички подаци у односу на друге судове

Подаци из статистичких извештаја указују на то да Виши суд у Београду у претходном периоду **константно прима несразмерно већи број предмета у односу на остале више судове са подручја београдске апелације**. Од укупног броја предмета који су примљени у вишим судовима са подручја београдске апелације током 2018. године (109.447) овај суд је примио 83,39% предмета. Овај проценат укупног броја предмета у раду у односу на све више судове са подручја Апелационог суда у Београду нарочито долази до изражаја у појединим материјама (П – 85,56%, Гж1 – 78,65%, Гж – 87,35%, К – 81,50% и Кв – 86,78%).

2018. година													
Виши судови београдске апелације	Укупно примљено предмета	% од укупно примљених предмета	Укупно примљеноу "П"	% "П"	Укупно примљеноу "Гж"	% "Гж"	Укупно примљеноу "Гж1"	% "Гж1"	Укупно примљеноу "К"	% "К"	Укупно примљеноу "Кв"	% "Кв"	Укупно у раду
Виши суд у Београду	91.268	83,39	20.258	85,56	21.314	87,35	604	78,65	771	81,50	4.594	86,78	120.712
Виши суд у Смедереву	8.120	7,42	2.301	9,72	1.120	4,59	100	13,02	63	6,66	304	5,74	9.915
Виши суд у Ваљеву	4.995	4,56	49	0,21	833	3,41	31	4,04	57	6,03	190	3,59	5.849
Виши суд у Панчеву	5.064	4,63	1.069	4,51	1.134	4,65	33	4,30	55	5,81	206	3,89	5.463
Укупно:	109.447		23.677		24.401		768		946		5.294		141.939

Шематски приказ примљених предмета за 2018. годину у вишим судовима а подручја београдске апелације

Неједнака оптерећеност судова и судија, сходно напред наведеном приливу, указује и на **несразмеру код укупног броја предмета у раду суда и броју поступајућих судија у суду**. Тако је Виши суд у Београду у 2018. години имао укупно **120.712 предмета**, без издатих **28.684 уверења**². Насупрот томе, први следећи суд по броју предмета у раду је Виши суд у Нишу, који је имао укупно 28.873 предмета у раду, при чему наведени суд у свом извештају приказује и издата уверења. Суд који је имао најмање предмета у раду је Виши суд у Пожаревцу – 4.116 предмета, што је 29 пута мање у односу на број предмета у раду у Вишем суду у Београду, где је у 2018. години поступило 73 судије, док је у Вишем суду у Пожаревцу поступило 7 судија.

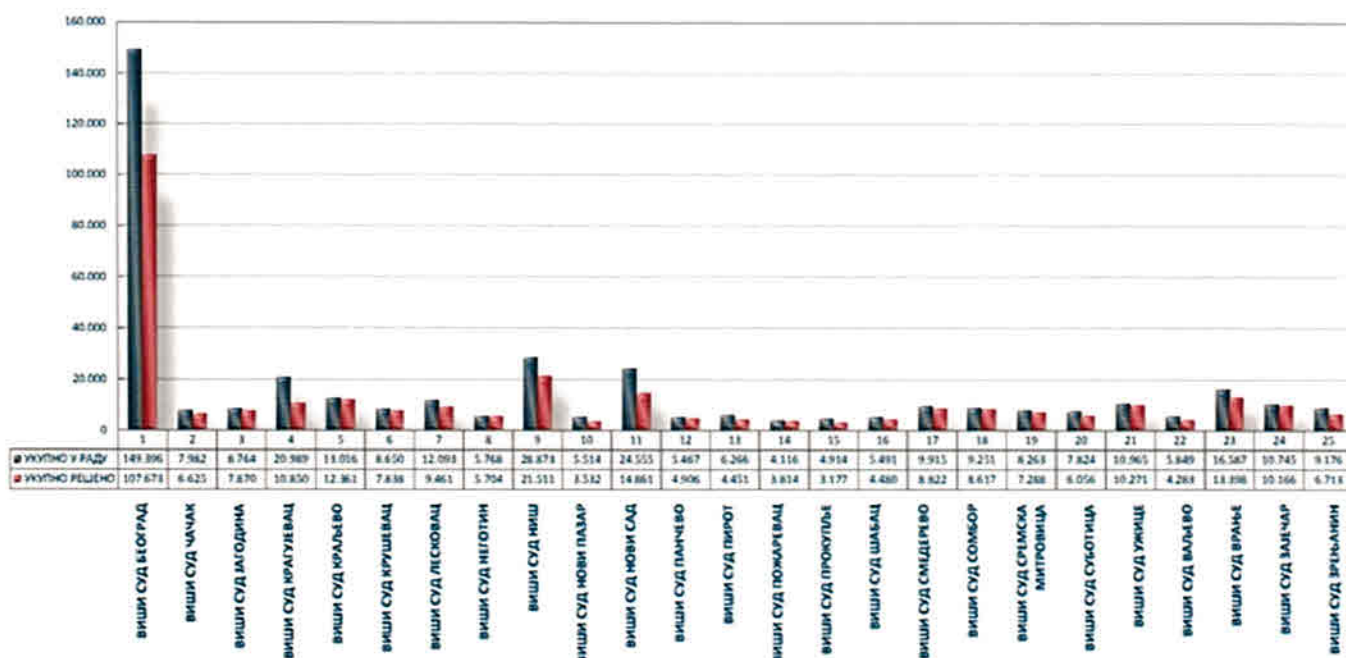
2018. година				
Суд	Укупан број судија	Укупан број предмета у раду	Колико пута имају мање у раду у односу на Виши суд у Београду	Укупан број решених предмета
ВИШИ СУД У БЕОГРАДУ	73	120.712	/	78.989
ВИШИ СУД У ЧАЧКУ	10	7.982	15	6.625
ВИШИ СУД У ЈАГОДИНИ	12	8.764	14	7.870
ВИШИ СУД У КРАГУЈЕВЦУ	9	20.989	6	10.850
ВИШИ СУД У КРАЉЕВУ	9	13.016	9	12.361
ВИШИ СУД У КРУШЕВЦУ	10	8.650	14	7.838
ВИШИ СУД У ЛЕСКОВЦУ	11	12.093	10	9.461
ВИШИ СУД У НЕГОТИНУ	6	5.768	21	5.704
ВИШИ СУД У НИШУ	16	28.873	4	21.511
ВИШИ СУД У НОВОМ ПАЗАРУ	7	5.514	22	3.532
ВИШИ СУД У НОВОМ САДУ	27	24.555	5	14.861
ВИШИ СУД У ПАНЧЕВУ	9	5.467	22	4.906
ВИШИ СУД У ПИРОТУ	7	6.266	19	4.451
ВИШИ СУД У ПОЖАРЕВЦУ	7	4.116	29	3.814
ВИШИ СУД У ПРОКУПЉУ	8	4.914	25	3.177
ВИШИ СУД У ШАПЦУ	10	5.491	22	4.480
ВИШИ СУД У СМЕДЕРЕВУ	12	9.915	12	8.822
ВИШИ СУД У СОМБОРУ	7	9.251	13	8.617
ВИШИ СУД У СРЕМСКОЈ МИТРОВИЦИ	12	8.263	15	7.288
ВИШИ СУД У СУБОТИЦИ	7	7.824	15	6.056
ВИШИ СУД У УЖИЦУ	9	10.965	11	10.271
ВИШИ СУД У ВАЉЕВУ	7	5.849	21	4.283
ВИШИ СУД У ВРАЊУ	9	16.587	7	13.398
ВИШИ СУД У ЗАЛЕЧАРУ	7	10.745	11	10.166
ВИШИ СУД У ЗРЕЊАНИНУ	7	9.176	13	6.713

² Напомена: Виши суд у Београду искључиво је надлежан да издаје уверења о вођењу кривичних поступака пред Посебним одељењем за организовани криминал и Одељењем за ратне злочине за читаву територију Републике Србије.

На основу статистичких података за 2018. годину у Првостепеном грађанском одељењу Вишег суда у Београду број предмета у раду по судији **прелази 2.400 предмета**, док у Другостепеном грађанском одељењу Вишег суда у Београду број предмета у раду по судији **прелази 3.300 предмета**, што је далеко већи број у односу на број предмета у раду судија грађанских одељења у осталим вишим судовима у Републици Србији. Упоредни подаци са стањем на дан 31.12.2018. године указују на то да судије Првостепеног грађанског одељења Вишег суда у Београду, које чине 10,07% свих судија првостепених грађанских одељења виших судова у Републици Србији, решавају 27,80% укупног броја предмета, док 89,93% судија у првостепеним грађанским одељењима осталих виших судова решава преосталих 72,20% предмета, као и да судије Другостепеног грађанског одељења Вишег суда у Београду, које чине 11,02% свих судија другостепених грађанских одељења виших судова у Србији, решавају 32,16% укупног броја предмета у Србији, док 88,98% судија у другостепеним грађанским одељењима осталих виших судова решава преосталих 67,84% предмета.

Такође, судије Првостепеног кривичног одељења Вишег суда у Београду, које чине 16,67% свих судија првостепених кривичних одељења виших судова у Републици Србији, решавају 38,45% укупног броја предмета, док 83,33% судија у првостепеним кривичним одељењима осталих виших судова решава преосталих 61,55% предмета. Наведени упоредни подаци указали су и на то да судије Другостепеног кривичног одељења Вишег суда у Београду, које чине 6,25% свих судија другостепених кривичних одељења виших судова у Србији, решавају 15,09% укупног броја предмета у Србији, док 93,75% судија у другостепеним кривичним одељењима осталих виших судова решава преосталих 84,91% предмета.

ВИШИ СУДОВИ У СРБИЈИ

Шематски приказ свих виших судова у Републици Србији – укупно у раду и укупно решених предмета

Наиме, када сам започео вршење функције председника Вишег суда у Београду Одлуком Високог савета судства о броју судија у судовима („Сл. гласник РС“, бр. 106/2013) од 5.12.2013. године, у Вишем суду у Београду утврђена су 83 судијска места, од чега је 81 било попуњено. Како је оптерећеност Вишег суда у Београду константно велика, са тенденцијом сталног пораста, иницирао сам измену Одлуке Високог савета судства о броју судија у судовима у погледу Вишег суда у Београду. Дана 13.2.2018. године наведена одлука је измењена тако што је за овај суд систематизовано **100 судијских места**. Тренутно је попуњено 90 судијских места, укључујући и председника суда и судију који је постављен за вршиоца функције председника Трећег основног суда у Београду; једној судији мирује радни однос, један судија је ослобођен вршења судијске функције за време обављања функције у Високом савету судства, а једном судији је престало вршење судијске функције због навршења радног века, те је 9 места непопуњено. Због свега претходно наведеног, на седници одржаној 27.12.2018. године Високи савет судства је расписао оглас за избор још 8 судија Вишег суда у Београду, чиме ће готово сва систематизована места бити попуњена.

Напомињем да се са повећањем броја судија у Вишем суду у Београду и успостављањем нових надлежности овог суда, пре свега формирањем Посебног одељења за сузбијање корупције 1.3.2018. године, сходно Закону о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, тероризма и корупције („Сл. гласник РС“, број 94/2016 и 87/18), повећала потреба и за бројем запослених, пре свега судијских помоћника, записничара и референата, те сам упутио молбу Комисији Владе за давање сагласности за ново запошљавање како би се попунила сва систематизована радна места (сходно Правилнику о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у Вишем суду у Београду I Су бр. 9/15-1 од 22.12.2015. године, измењеном Правилником о изменама и допунама Правилника о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у Вишем суду у Београду Су I – 9 1/2017 од 22.8.2017. године и Су I – 9 1/2018 од 8.2.2018. године). Комисија Владе за давање сагласности за ново запошљавање је својом одлуком број: 112-01-1575/2018-03 одобрила попуњавање упражњених радних места, те је овај суд спровео конкурс за пријем у радни однос на неодређено време ради попуњавања: 6 извршилачких радних места судијски помоћник – виши судијски сарадник, звање: самостални саветник, 4 извршилачка радна места судијски помоћник – судијски сарадник, звање: саветник и 3 извршилачка радна места записничар, звање: референт, који је окончан 21.1.2019. године. У Вишем суду у Београду тренутно је запослено 391 извршилац, и то 269 државних службеника и 122 намештеника, односно упражњена су радна места за укупно 79 извршилаца, од чега 61 радно место државних службеника и 18 намештеничких радних места.

Коначно, али далеко од тога да је мање важно, јесте и квалитет донетих одлука. На судијама другостепеног грађанског одељења је велика одговорност јер треба да поступају проактивно и креативно у проналажењу одговарајућих начина анализе и унапређења квалитета одлука које доносе и грађана, који треба да стекну уверење да је њихов случај размотрен са дужном пажњом, законито и правично. Унапређење квалитета рада захтева време које се, очигледно, не може надоместити тако што ће се прво тежити трајном смањењу броја предмета у раду (решавањем што већег броја предмета у што краћем року, без обзира на квалитет).

Потребно је истаћи и то да су бројем предмета у раду оптерећене и судије Вишег суда у Београду које поступају у кривичној материји, те да овај суд има посебне надлежности утврђене Законом о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, тероризма и корупције и Законом о организацији и надлежности државних органа у поступку за ратне злочине на основу којих су формирана специјализована одељења: Посебно одељење за организовани криминал, Посебно одељење за сузбијање

корупције и Одељење за ратне злочине, као и првостепену надлежност на територији целе Републике Србије за кривичне поступке из области високотехнолошког криминала која је утврђена Законом о организацији и надлежности државних органа за борбу против високотехнолошког криминала. Такође, од 1.6.2016. године почела је примена Закона о спречавању насиља у породици, те су годишњим распоредом послова формирана два већа ради одлучивања у другом степену о жалбама изјављеним против решења првостепених судова у поступку одлучивања о продужавању хитне мере. У саставу већа су судије другостепеног кривичног одељења, а све судије кривичних одељења поступају и као чланови већа у предметима у којима је сходно члану 21 став 1 тачка 2 Законика о кривичном поступку предвиђено суђење у већу од двоје судија и троје судија поротника (веће пет).

У погледу поступања судија у кривичним одељењима овог суда треба напоменути да је суд започињао сваку годину значајним оптерећењем нерешених предмета по судији, и то: у кривичном одељењу са 228,8 предмета у 2010. години, 201,4 предмета у 2011. години, 190,8 предмета у 2012. години, 142,46 предмета у 2013. години, 87,25 предмета у 2014. години, 89,18 предмета у 2015. години, 75,31 предмет у 2016. години, 81,07 предмета у 2017. години и 93,42 предмета у 2018. години.

Доступност правде захтева да суђење, закључно са извршењем судске одлуке, буде обављено у разумном, оптималном и предвидивом року, дакле, ефикасно, где **ефикасност значи доношење квалитетних одлука у разумном року, након правичног разматрања** свих аспеката ствари како је дефинисано Препоруком Комитета министара Савета Европе ЦМ/Рец (2010)12 државама чланицама (параграф 31).

Право на суђење у разумном року је аутономни појам који се тумачи у сваком конкретном случају и најчешће је везан за члан 6 Европске конвенције о људским правима и основним слободама, али су према дугогодишњој пракси Европског суда за људска права утврђени критеријуми за њихову оцену, па се наводе сложеност предмета, понашање подносиоца представке, понашање надлежних органа и значај спора за подносиоца представке.³

Међутим, због немогућности да се у разумном року савлада велик број предмета пред Вишим судом у Београду, уколико не буду биле предузете одговарајуће мере, у покренутим судским поступцима биће и формално утврђиване повреде права на суђење у разумном року, како од стране Апелационог суда у Београду у поступку заштите права на суђење у разумном року, тако и од стране Уставног суда и Европског суда за људска права у Стразбуру.

³ Преузето од Д. Милојевић, С. Андрејић, „Заштита права на суђење у разумном року”, Београд, 2015, 26. страна

Интерним мерама до смањења ванредне оптерећености рада Вишег суда у Београду

Услови у којима поступају судије грађанских одељења Вишег суда у Београду одређени су сложеностом предмета, огромним бројем предмета, вишеструко пута већим него у осталим вишим судовима, вишеструко већом оптерећеношћу судија, односно малим бројем судија у односу на број предмета у суду. Како нема назнака да ће се стање у ближој будућности битно поправити смањењем броја предмета из прилива, чак ни овако великим напорима судија, државних службеника и осталих запослених у суду, намеће се потреба дугорочног и одрживог решења ванредне оптерећености рада Вишег суда у Београду.

Проблем несразмерне оптерећености судија Првостепеног и Другостепеног грађанског одељења Вишег суда у Београду у односу на остале више судове на територији Републике Србије констатован је и у записницима Комисије Апелационог суда у Београду која је 2016, 2017. и 2018. године вршила надзор над радом Вишег суда у Београду у грађанској материји.

Као вршилац функције председника Вишег суда у Београду, у чију се обавезу убраја старање о организацији рада у суду, и који одговара за квалитет и ажурност рада суда, ценећи тренутне активности и напоре Министарства правде Републике Србије да се организује што квалитетнији и ефикаснији рад правосудног система у Републици Србији, обраћао сам се Министарству правде иницијативом за нова запошљавања како државних службеника, тако и намештеника (с обзиром на то да је у Правилнику о мерилима за одређивање броја судског особља у судовима Виши суд у Београду неоправдано изједначен са апелационим судовима у погледу броја судског особља, имајући у виду да овај суд има истовремено и првостепену и другостепену надлежност и да судије које поступају у првостепеним одељењима овог суда имају значајно већи број предмета у раду у односу на судије које поступају у основним судовима, при чему су њихови предмети и сложенији по својој природи). Виши суд у Београду свакако је оптерећенији бројем предмета у раду у односу на било који виши суд у Републици Србији, те је овом суду за законито и благовремено поступање потребан већи број запослених од оног предвиђеног Правилником о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у Вишем суду у Београду пословни број Су I -9 1/2019 од 18.3.2019. године на који је дата сагласност Министарства правде број 110-00-19/2019-03 од 20.3.2019. године и којом је предвиђено да се за обављање послова из делокруга Вишег суда у Београду систематизује 470 запослених, и то 330 државних службеника и 140 намештеника, чиме је повећан број запослених, али и даље недовољно за поступање по предметима који су у раду у овом суду.

У циљу повећања ефикасности рада и квалитета одлука Вишег суда у Београду поднео сам Врховном касационом суду предлог за делегацију надлежности предмета другостепеног грађанског одељења Су I – 1 23/2015 од 7.4.2015. године, па је у јуну 2015. године 5.000 нерешених предмета делегирано свим вишим судовима у Републици Србији. Потом сам и у 2017. години поново упутио предлог Врховном касационом суду за делегацију надлежности предмета другостепеног грађанског одељења Су I – 1 22/2017 од 20.2.2017. године, након чега је 27.3.2017. године одржан састанак са председником Врховног касационог суда. На састанку је прецизирано да Виши суд у Београду издвоји 5.000 нерешених Гж предмета из 2016. године за делегацију надлежности који су потом и делегирани свим вишим судовима у Републици Србији, чиме су побољшани услови за рад

и смањена оптерећеност судија које поступају у другостепеном грађанском одељењу овог суда, а све ради брже доступности правде грађанима.

Изменама и допунама Годишњег распореда послова Вишег суда у Београду за 2013. годину извршио сам реорганизацију рада суда у складу са новим Закоником о кривичном поступку чија примена је почела 1.10.2013. године – формирано је Одељење за претходни поступак. Истим изменама, након обављених безбедносних провера, а све у складу са тада важећим Законом о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, корупције и других посебно тешких кривичних дела, троје судија из кривичног одељења распоредио сам у Посебно одељење за организовани криминал чиме сам формирао још једно судско веће у наведеном одељењу, те на тај начин растеретио судије Посебног одељења за организовани криминал.

Истакао бих да је, и поред несразмерне оптерећености рада судија, на Годишњем саветовању судија Републике Србије, које је у октобру 2016. године одржано у Врњачкој Бањи од стране Врховног касационог суда, Вишем суду у Београду додељено признање за допринос унапређењу ефикасности и квалитета судског система Републике Србије у 2016. години. На Годишњем саветовању судија Републике Србије, одржаном у октобру 2018. године, такође, одржано у Врњачкој Бањи, Врховни касациони суд је Вишем суду у Београду доделио прву награду за повећање броја укупно решених предмета у суду у односу на исти период претходне године, будући да је овај суд у периоду вредновања од јануара до јуна 2017. године решио око 21.000 предмета, док је према компаративној анализи Врховног касационог суда у истом периоду 2018. године решио око 29.000 предмета. Напомињем да је наведена награда резултат преданости у раду свих запослених и носилаца правосудних функција.

Успешности у решавању предмета, пре свега оних који носе ознаку „стари“, допринела је чињеница да као председник Вишег суда у Београду за сваку годину доносим Програм решавања старих предмета сходно одредби члана 12 Судског пословника, те о донетом Програму обавештавам председника Апелационог суда у Београду и председника Врховног касационог суда. Истовремено сам и председник Комисије за праћење спровођења Програма решавања старих предмета у Вишем суду у Београду, где на месечном нивоу пратим његову реализацију док на тромесечном нивоу сазивам састанке Комисије ради утврђивања успешности реализације Програма. Старам се о предузимању мера у циљу евентуалних измена Програма са циљем да се у што краћем року реше стари предмети у Вишем суду у Београду и истовремено пратим рад Поткомисија за спровођење Програма решавања старих предмета. Такође, наложио сам формирање посебних табела за праћење предмета који у току године уђу у категорију старих предмета према критеријумима из Програма, а што представља једну од најзначајнијих мера за спречавање повећања броја старих предмета. Истичем да сам и основним судовима са подручја Вишег суда у Београду дао препоруке за предузимање мера ради спречавања повећања броја старих предмета, а све у циљу да се број ових предмета сведе на најмању меру.

Имајући у виду одредбу члана 28 Закона о судијама, организовао сам рад у Вишем суду у Београду тако да ме судије овог суда редовно обавештавају о разлозима неокончања првостепеног поступка који траје дуже од 1 године и поступка по правном леку који траје дуже од 2 месеца. У складу са наведеном одредбом Закона о судијама, председнику Апелационог суда у Београду редовно достављам извештај о сваком поступку који није окончан у року од 2 године, и то прибављеним изјашњењем поступајућег судије, док председника Врховног касационог суда прибављеним изјашњењем поступајућег судије обавештавам о поступцима по правном леку који нису окончани у року од 1 године. Такође, имајући у виду одредбу члана 44а Судског пословника, водим евиденцију о дужини трајања

поступка, како првостепеног, тако и поступка по правним лековима, као и посебну евиденцију о предметима по датуму подношења иницијалног акта за предмете који трају преко 2 године, преко 5 година и преко 10 година. Истовремено, у својству председника непосредно вишег суда пратим разлоге неокончања првостепених поступака који се воде пред подручним основним судовима у року од 2 године, а према извештајима председника наведених судова, те предузимам потребне мере ради окончања истих.

Старам се да Виши суд у Београду на месечном нивоу израђује извештаје о неурађеним одлукама, које редовно упознајем, те поступајућим судијама у предметима у којима израда одлуке траје дуже од 30 дана достављам налог за изјашњење о разлозима због којих одлуке нису израђене у року; пратим временске оквири у којима се наведене одлуке израђују и по потреби предузимам и друге мере, а све ради обезбеђења законитог, благовременог и ефикасног поступања суда.

Предлози у циљу смањења ванредне оптерећености рада Вишег суда у Београду

Полазећи од циљева радног текста Националне стратегије реформе правосуђа за период 2019–2024. године, као смерница у предузимању стратешких корака за обезбеђивањем модерног и ефикасног правосуђа, отвореног према грађанима и друштву, независног и самосталног у одлучивању, са посебним освртом на став V - Ефикасност правосуђа, а како би се у конкретном случају превазишли проблеми у функционисању Вишег суда у Београду, самим тим и других судова у Републици Србији, и како би Виши суд у Београду у још већој мери био ефикаснији, неопходно је предузети одређене мере и активности које ће дати резултате на дугорочном плану. Право зајемчено чланом 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода је право приступа суду, а оно није довољно да само постоји већ мора бити и делотворно.⁴

Да би се омогућила једнака доступност правде свим грађанима, а самим тим и право на правично суђење које предвиђа наведени члан Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, прописујући да свако током одлучивања о његовим грађанским правима и обавезама или о кривичној оптужби против њега има одређена процесна права, пре свега право на правичну јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом⁵, те доношење квалитетних одлука у разумном року након свеобухватне анализе конкретне ситуације, предлажем да у погледу Вишег суда у Београду, а у циљу смањења ванредне оптерећености рада, с обзиром на континуирано повећан прилив предмета по судији, радна група за припрему радног текста Националне стратегије реформе правосуђа за период 2019–2024. године **предложи следеће мере:**

1. Промена висине новчаног износа вредности предмета спора потребног за покретање поступка пред Вишим судом

У уводном делу текста указано је на то је према изменама Закона о парничном поступку јануара 2014. године промењен новчани износ предмета спора који дозвољава могућност изјављивања ревизије, односно предвиђено је да је ревизија дозвољена у свим

⁴Ž.Ditert, „Изводи из најзначајнијих одлука Европског суда за људска права”, Београд, 2006, стр. 176.

⁵Пренесено према И.Крстић, Т. Марковић, „Европско право људских права”, Београд, 2016, стр. 246.

поступцима у којима вредност спора добијаног дела прелази противвредност од 40.000 евра, за разлику од ранијег износа од 100.000 евра.

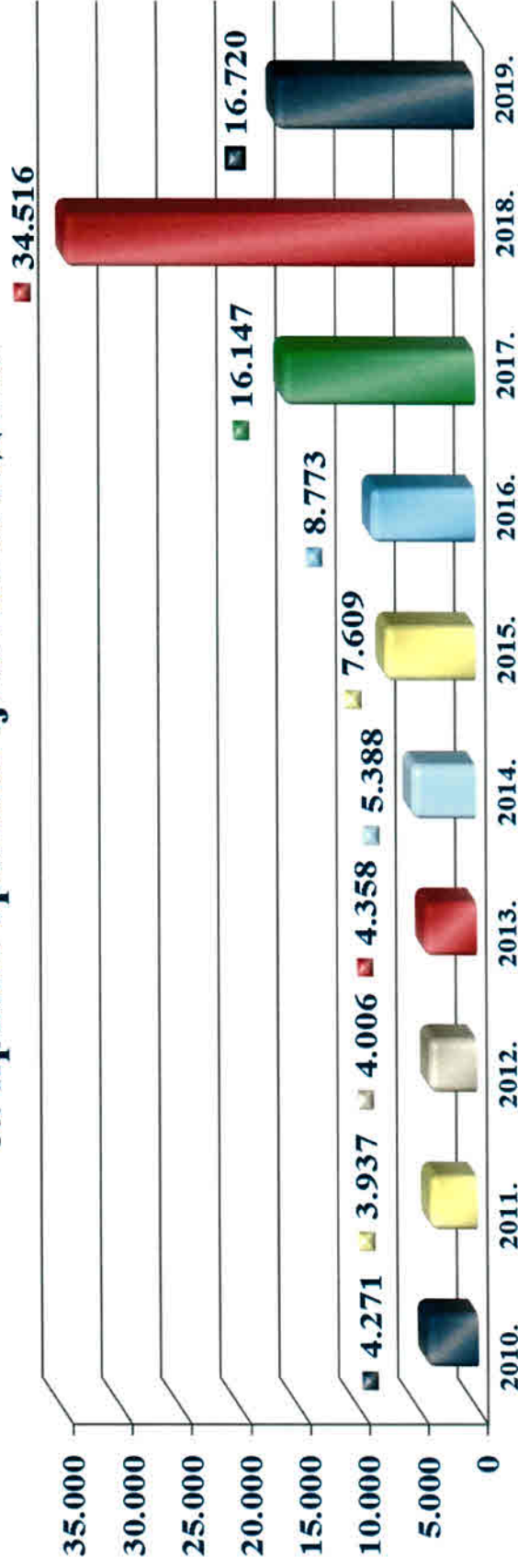
С обзиром на то да виши суд у првом степену суди у грађанскоправним споровима кад вредност предмета спора омогућава изјављивање ревизије, те општепознату чињеницу највише тржишне вредности непокретности у Београду када се покреће поступак у односу на вредност непокретности у другим деловима Републике Србије, а сходно одредбама члана 31 став 1 Закона о парничном поступку, наведене околности су довеле до континуирано повећаног прилива предмета од јануара 2014. године до данас, а самим тим и оптерећености судија које поступају у Првостепеном грађанском одељењу Вишег суда у Београду, и то 30–40% предмета у раду.

Наиме, након спроведене упоредне анализе података, почев од 2010. до 2018. године, уочен је драстично велики прилив предмета управо са променом новчаног цензуса потребног да би се поступак покренуо пред Вишим судом у Београду.

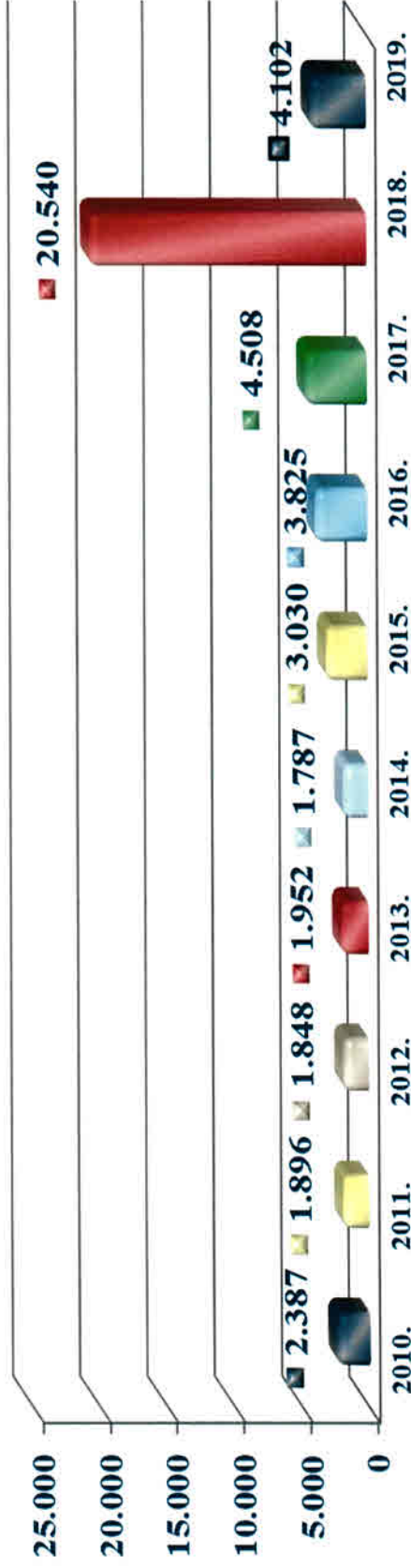
Да није свака измена законских одредби увек и најбоље решење, у прилог говоре и подаци из статистичких извештаја који показују драстично повећан прилив предмета од 2010. до 2018. године, и то тако да је Виши суд у Београду започињао сваку годину значајним оптерећењем нерешених предмета по судији у првостепеном грађанском одељењу: у **2010. години** 255 предмета, у **2011. години** 314 предмета, у **2012. години** 340 предмета, у **2013. години** 308 предмета, у **2014. години** 301 предмет, у **2015. години** 327 предмета, у **2016. години** 352 предмета, у **2017. години** 353 предмета, у **2018. години** 831 предмет и у првом тромесечју **2019. године** 822 предмета. *Укупан број предмета у раду по судијама следећи:* 712 предмета у 2010. години, 656 предмета у 2011. години, 668 предмета у 2012. години, 623 предмета у 2013. години, 674 предмета у 2014. години, 692 предмета у 2015. години, 675 предмета у 2016. години, 1.153 предмета у 2017. години, 2.465 предмета у 2018. години и 984 предмета у првом тромесечју 2019. године.

Година	Број судија у првостепеном грађанском одељењу	Нерешено на почетку у првостепеном грађанском одељењу	Укупно нерешених на почетку предмета по судијама	Укупно примљених у првостепеном грађанском одељењу	Месечни прилив по судији у првостепеном грађанском одељењу	Укупно у раду у првостепеном грађанском одељењу	Укупно предмета у раду по судијама	Укупно решено у првостепеном грађанском одељењу	Укупно решених предмета по судијама	Нерешено на крају у првостепеном грађанском одељењу	Укупно нерешених на крају предмета по судијама
2010	6	1.527	254,50	2.744	41,58	4.271	711,83	2.387	397,83	1.884	314,00
2011	6	1.884	314,00	2.053	31,11	3.937	656,17	1.896	316,00	2.041	340,17
2012	6	2.041	340,17	1.965	29,77	4.006	667,67	1.848	308,00	2.158	359,67
2013	7	2.158	308,29	2.200	28,57	4.358	622,57	1.952	278,86	2.406	343,71
2014	8	2.408	301,00	2.980	33,86	5.388	673,50	1.787	223,38	3.601	450,13
2015	11	3.601	327,36	4.008	33,12	7.609	691,73	3.030	275,45	4.579	416,27
2016	13	4.580	352,31	4.193	29,32	8.773	674,85	3.825	294,23	4.948	380,62
2017	14	4.948	353,43	11.199	72,72	16.147	1.153,36	4.508	322,00	11.639	831,36
2018	14	11.639	831,36	22.877	148,55	34.516	2.465,43	20.540	1.467,14	13.976	998,29
2019	17	13.976	822,12	2.744	14,67	16.720	983,53	4.102	241,29	12.618	742,24

Укупно у раду у првостепеном грађанском одељењу са првим тромесечјем 2019. године

Укупно решено у првостепеном грађанском одељењу са првим тромесечјем 2019. године

Уколико бисмо наведене податке процентуално изразили, долазимо до чињенице да је укупан број предмета у 2018. години био 34.516, што је за **708,15 %** више у односу на 2010. годину, када је укупан број предмета у раду био 4.271. Тај проценат у односу на 2011. годину износио је **776,71%**, у односу на 2012. годину **761,61 %**, у односу на 2013. годину **692,01%**, у односу на 2014. годину **540,61 %**, у односу на 2015. годину **353,62 %**, у односу на 2016. годину **293,43 %**, у односу на 2017. годину **113,76 %**.

Такође, радним текстом Националне стратегије реформе правосуђа за период од 2019. до 2024. године указано је и на то да буџетске потешкоће државе не могу бити уважене као оправдање у случају смањене ефикасности у раду судова. Напомињем да је према извештају рачуноводства Вишег суда у Београду 5.4.2019. године, а у погледу наплаћених судских такси у поступцима покренутим пред Вишим судом у Београду, утврђено да је државни буџет у 2014. години имао прилив од судских такси у износу од 45.327.000,00 динара, док је тај износ у 2018. години био 162.542.000,00 динара.

2. Повећање броја судија у Вишем суду у Београду

Разлог истицања овог предлога проистиче из потребе спречавања дугог трајања судских поступака који су најчешће законом предвиђени као хитни, што најчешће има за последицу формирање предмета у категорију „стarih” у складу са Јединственим програмом решавања старих предмета⁶, а потом и додатно вођење поступака за заштиту права на суђење у разумном року који су након доношења Закона о изменама и допунама Закона о уређењу судова судије оптерећене поступањем и у тим предметима.

Анализирајући статистичке податке првостепеног грађанског одељења виших судова у Србији за 2018. годину (подаци преузети из извештаја ВКС), утврђено је да је укупан број предмета у раду у 2018. години, без Вишег суда у Београду, 85.851, да је просек предмета у раду у 2018. години по судији **687 предмета** док је у Вишем суду у Београду укупан број предмета у раду у 2018. години 33.061 предмет, а просек предмета у раду у 2018. години по судији је **2.362 предмета** (узимајући у обзир број судија у одељењу чије се учешће узима у обрачун просека у посматраном периоду).

Посматрајући наведене параметре, а како би поступајуће судије Првостепеног грађанског одељења Вишег суда у Београду имале у раду 687 предмета (просечан број на нивоу првостепених грађанских одељења за више судове у Републици Србији у 2018. години), долазимо до чињенице да је поред 18 судија, које су Изменама и допунама Годишњег распореда послова у Вишем суду у Београду за 2018. годину Су I –2 141/2018 од 14.11.2018. године распоређене за поступање у Првостепеном грађанском одељењу Вишег суда у Београду, потребно радно ангажовање још **30 судија**.

На исти начин анализирајући статистичке податке другостепених грађанских одељења виших судова у Србији за 2018. годину (подаци преузети из извештаја ВКС), утврђено је да је укупан број предмета у раду у 2018. години, без Вишег суда у Београду, 87.544, да је просек предмета по раду судије у 2018. години **834 предмета**, док је у Вишем

⁶ Портал Врховног касационог суда,
<https://www.vks.sud.rs>, приступљено 3. 4. 2019. године

суду у Београду у Другостепеном грађанском одељењу укупан број предмета у раду у 2018. години 41.500, а просек предмета у раду по судији у 2018. години је **3.192 предмета**.

Стога, како би судије Другостепеног грађанског одељења Вишег суда у Београду имале у раду број предмета од 834 (просечан број на нивоу другостепених грађанских одељења за више судове у Републици Србији у 2018. години), долазимо до чињенице да је поред 17 судија, које су Изменама и допунама Годишњег распореда послова у Вишем суду у Београду за 2018. годину Су I –2 141/2018 од 14.11.2018. године распоређене за поступање у Другостепеном грађанском одељењу Вишег суда у Београду, потребно радно ангажовање **још 33 судије**.

Тренд повећаног прилива предмета у грађанској материји последица је, између осталог, увођења нових надлежности, а рад судија отежан је чињеницом да знатан део прилива предмета чине хитни предмети у смислу члана 50 Судског пословника. С обзиром на то да је опште познато да су судије овог одељења најоптерећеније у односу на остале колеге у истоврсним одељењима осталих виших судова, постоји и знатан број старих предмета који оправдано нису могли да буду раније решени и који су због тога и сами постали хитни. Имајући у виду да се хитним сматрају и предмети који су стари по иницијалном акту и који су хитни већ у моменту приспећа у суд, као и они који су по својој суштини хитни, већина предмета у грађанској материји у Вишем суду у Београду је хитна.

Статистички подаци првостепеног грађанског одељења виших судова у Србији за 2018. годину (подаци преузети из извештаја ВКС)

Статистички подаци другостепеног грађанског одељења виших судова у Србији
за 2018. годину (подаци преузети из извештаја ВКС)

И поред великог броја предмета у раду и константног повећања прилива, судије Вишег суда у Београду, као и сви запослени у овом суду, улагали су континуиране напоре да савладају прилив предмета и одрже ажурност и ефикасност у раду суда. Међутим, циљ овог предлога огледа се у отклањању несразмерне оптерећености судија у Вишем суду у Београду у односу на остале судије у судовима истог ранга која се може постићи кроз додатну радну ангажованост нових 30 судија у првостепеном грађанском одељењу и 33 судије у другостепеном грађанском одељењу, као и уз додатно укупно радно ангажовање осталих запослених у суду, и то: **171** државни службеник (од чега 63 записничара, 63 судијска сарадника или приправника, 43 референта на административно-техничким пословима и уписничара и 2 запослена у одељењу за информатику и аналитику) и **6** намештеника--достављача.

У односу на **првостепено грађанско одељење** потребно је радно ангажовање 91 државног службеника, и то: 30 записничара, 30 судијска сарадника или приправника, 30 референата на административно техничким пословима, 1 запослен у одељењу за информатику и аналитику и 4 намештеника-достављача. **У односу на другостепено грађанско одељење** потребно радно ангажовање 80 државних службеника, и то: 33 записничара, 33 судијска сарадника или приправника, 13 уписничара, 1 запослен у одељењу за информатику и аналитику и 2 намештеника-достављача.

Коначно, уколико би се ступило у реализацију предлога понуђеног радној групи за израду Националне стратегије реформе правосуђа за период 2019–2024. године, поставило би се и питање смештајних капацитета потребног за новоизабране судије и додатно судско особље, сходно изменама Правилника о унутрашњем уређењу и систематизацији радних

места и одлуке Високог савета судства о измени броја носилаца правосудних функција. Имајући у виду чињеницу да би у правосудни објекат у Савској улици 17а у Београду, где је иначе седиште Вишег суда у Београду који је уједно и домаћин зграде, у овом тренутку било могуће сместити нови број судија и нови број судског особља, изменом одлуке Министарства правде Републике Србије, као инвеститора предметног објекта, а у погледу смештајних капацитета Првог основног јавног тужилаштва у Београду и кривичног одељења Првог основног суда у Београду, било би могуће измештање истих правосудних органа на другу локацију – у правосудни објекат у Катанићевој улици 15, а након иселења Вишег суда у Београду и Вишег јавног тужилаштва у Београду. На наведени начин ослободили би се просторни капацитети за правосудне органе: Виши суд у Београду и Више јавно тужилаштво у Београду, предвиђене одлуком Министарства правде Републике Србије за коришћење простора правосудне зграде Палата правде у Савској улици 17а.

3. Преливање предмета другостепеног грађанског одељења Вишег суда у Београду на остале судове истог ранга у Републици Србији

На основу до сада изнетих статистичких података, а посебно имајући у виду 70,92 % више предмета у раду судија Првостепеног грађанског одељења Вишег суда у Београду у односу на остале више судове у Републици Србији истог одељења, као и 73,88% више предмета у раду судија Другостепеног грађанског одељења Вишег суда у Београду у односу на број који имају остале судије другостепеног грађанског одељења виших судова у Републици Србији, као идејно решење наметнуло се и „преливање предмета”.

Наиме, судије Првостепеног грађанског одељења Вишег суда у Београду у 2018. години су у просеку имале 2.362 предмета, док на нивоу свих судова истог ранга на територији Републике Србије за 2018. годину тај просек износи 687 предмета. Када говоримо о судијама Другостепеног грађанског одељења Вишег суда у Београду, тај просек предмета у раду је 3.192 у односу на просек предмета од 687 на нивоу других судова истог ранга у Републици Србији.

Дакле, да би се обезбедила једнака доступност правде грађанима, а самим тим и приступ суду, али и смањила оптерећеност судија Другостепеног грађанског одељења Вишег суда у Београду, потребно је да се број предмета другостепеног грађанског одељења који прелази просек предмета у раду по судијама за друге судове у Републици Србији прелива равномерно и у складу за законском регулативом на остале судове, и то **делагацијом предмета у складу са одлукама Врховног касационог суда на месечном нивоу**, водећи рачуна о сложености предмета и дужини трајања поступка у истим.

Уколико би се приступило формирању софтвера унутар судова који би омогућио брже и аутоматско преливање предмета који прелази „просек” на остале судове, без измене законске регулативе која би захтевала време и додатне трошкове, а по узору на већ постојећа решења у другим европским државама, као и у земљама региона у погледу преливања предмета на напред описан начин, допринело би се још ефикаснијем раду и већој

транспарентност рада судова, описаних у радном тексту Националне стратегије реформе правосуђа за период 2019–2024. године.

Омогућавањем веће транспарентности рада судова на напред описан начин, конкретно транспарентности рада Вишег суда у Београду у односу на остале судове у Републици Србији, допринело би се правичнијој оптерећености рада судија грађанског одељења овог суда у односу на остале судове у Републици Србији, што би било од утицаја и приликом њиховог вредновања у складу са Правилником о критеријумима, мерилима, поступку и органима за вредновање рада судија и председника судова, будући да се не налазе у равноправном положају са осталим носиоцима правосудних функција у Републици Србији.

4. Алтернативни начини решавања судских спорова

Један од главних проблема на који указује пракса Вишег суда у Београду, а који препознаје и Министарство правде Републике Србије, доносећи Упутства за унапређење медијације у Републици Србији, јесте недовољна примена Закона о посредовању у решавању спорова и самим тим формирањем свести код грађана да поред судског начина, свој спор могу да реше и мирним путем – медијацијом, односно посредовања.

Како би се допринело смањењу ванредне оптерећености рада Вишег суда у Београду, потребно је предузети стратешке мере које би биле подржане и од стране Министарства правде Републике Србије, а тичу се редовних обука судског особља које би умело да правовремено препозна у ком тренутку супротстављене стране спор могу решити мирним путем, који су то предмети медијабилни, као и на који начин за одређену врсту спора подршку могу дати и друге установе.

Уз напред наведена средства за стручну, квалитетну и правовремену примену законских оквира која се тичу алтернативног решења спорова, можда би било потребно изменити законску регулативу која се тиче подстицаја странкама у поступку да спор реше медијацијом, и то тако да се медијација у одређеним врстама спорова пропише као обавезна.

Увођењем наведеног система обавезности медијације не само да би се допринело ефикасности решавања таквих спорова већ би се значајно смањила оптерећеност судија Првостепеног грађанског одељења Вишег суда у Београду. У складу са наведеним, смањио би се број предмета по захтевима за заштиту права на суђење у разумном року, а самим тим обезбедила делотворнија правна заштита.⁷

Уколико би се поступало на напред описан начин, грађани који би се одлучили да свој спор реше судским путем, свакако не би били онемогућени да користе и алтернативне начине решавања спорова током поступка, с обзиром на законску обавезу судија да странке информишу и на такав вид решавања спора.

⁷ Према статистичким подацима за 2018. годину утврђено је да је у раду Првостепеног грађанског одељења Вишег суда у Београду, у предметима у којима се одлучује по захтевима за заштиту права на суђење у разумном року, укупно било 406 предмета.

Акционим планом за преговарачко Поглавље 23 превиђено је како се може унапредити медијација кроз оснивање инфо службе за подршку алтернативним начинима решавање спорова у оквиру суда, те одређивањем који би то предмети били медијабилни, а указујући на предности медијације (ефикасност, нижи трошкови поступка, поверљивост).

Примера ради, као спорове погодне за медијацију истичем спорове чији је предмет накнада штете и деоба брачне тековине. Тако је према статистичким подацима Вишег суда у Београду утврђено да је у 2018. години Првостепено грађанско одељење овог суда имало укупно у раду 974 предмета поводом накнаде штете, а укупно 170 предмета који се односе на деобу брачне тековине (напомињем да наведени предмети спадају у предмете сложене структуре што директно утиче на дужину трајања ових спорова, као и да чине велики број предмета који улазе у категорију „старих“).

Уколико би се наведени спорови дефинисали као медијабилни, те прописали законом као спорови за које је обавезна медијација, стекли би се услови за смањењем оптерећености рада Вишег суда у Београду.

Закључак

Кроз досадашње излагање указано је на могуће начине превазилажења проблема несразмерне оптерећености рада Вишег суда у Београду који се у односу на *првостепено грађанско одељење* огледа у:

- **повећању броја судија** (изменом одлука Високог савета судства о броју судија који би касније по Годишњем распореду послова били распоређени у Првостепено грађанско одељење Вишег суда у Београду), а самим тим и у **повећању броја судског особља** (државних службеника и намештеника);

- **измени висине новчаног износа вредности предмета спора потребног за покретање поступка пред Вишим судом;**

- **алтернативном начину решавању спорова.**

Када је реч о *другостепеном грађанском одељењу*, начини за превазилажење проблема несразмерне оптерећености рада огледају се у:

- **повећању броја судија** (изменом одлука Високог савета судства о броју судија који би касније по Годишњем распореду послова били распоређени у Другостепено грађанско одељење Вишег суда у Београду), а самим тим и у **повећању броја судског особља** (државних службеника и намештеника);

- **месечној делегацији предмета у складу са одлукама Врховног касационог суда;**

Разлог истицања наведених предлога радној групи за израду радног текста Националне стратегије за реформу правосуђа у Републици Србији за период 2019–2024. године поткрепљују чињенице које произилазе из статистичких података Вишег суда у

Београду рађених на годишњем нивоу, упоређених са подацима осталих судова истог ранга на територији Републике Србије – Виши суд у Београду је ванредно и несразмерно оптерећен бројем предмета у односу на остале судове услед чега су и судије стављене у неравноправнији положај у односу на судије других судова.

Сваки предлог имао је најпре за циљ да обезбеди остваривање основних постулата на којима се заснива Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода, а то су право на правично суђење и једнака доступност правде грађанима, а затим и смањење ванредне оптерећености рада Вишег суда у Београду.

С обзиром на указане податке о надлежности Вишег суда у Београду, предузетим мерама унутар суда како би се смањила ванредна оптерећеност рада, сматрам да би се усвајањем истакнутих предлога од стране радне групе за израду радног текста Националне стратегије за реформу правосуђа у периоду 2019–2024. године обезбедила већа правна сигурност и циљеви на којима се предметна стратегија заснива.

ВРШИЛАЦ ФУНКЦИЈЕ
ПРЕДСЕДНИКА ВИШЕГ СУДА У БЕОГРАДУ
— судија Александар Степановић